

for at være mere end en Bondegaard. Denne Grænse var i de gamle Sammenlægningsbestemmelser sat til 12 Tdr. Hartkorn. Ogsaa paa andre Punkter vil man finde Antydninger af en Grænse; men i al Almindelighed findes der intet — det tør jeg bestemt sige —, som betegner, hvad der skal forstaaes ved „større Ejendom“. Det er i mine Tanker en stor Fejl ved Lovforslaget, at man er i Uvished her. Det er noget, som absolut maa klares. Jeg tror nok, at naar Loven tilsigter at tilvejebringe mindre Landbrugsejendomme ved Udstykning af større, saa er det ganske utvivlsomt, hvad der skal forstaaes ved mindre Landbrug, idet jo Loven der har en Grænse af 12,000 Kr. Ejendomsskyld, ud over hvilken Udlaansbeneficiet ikke kan opnaas. Her er altsaa givet en bestemt Regel om, hvad der skal forstaaes ved mindre Lodder. Med Hensyn til Grænsen opad ved man derimod ikke, om større Ejendomme begynde der, hvor Grænsen for de smaa Ejendomme ophører. Dersom der ved de større Ejendomme, der med Ofre fra Statskassen skulle forvandles til mindre Ejendomme; overhovedet forstaaes enhver Ejendom, som er stor nok til at kunne deles i 2—3 saadanne mindre Landbrug som nys nævnt; dersom med andre Ord en almindelig Bondegaard gaar ind under Begrebet „større Landejendom“ og følgelig skal kunne udstykkes med Statshjælp, saa er jeg en bestemt Modstander af dette Lovforslag. Jeg ser med Glæde tilbage paa den Række Bestemmelser, som gennem, jeg kunde sige Aarhundreder, have været gældende her i Landet, og som have haft, om ikke netop altid det Formaal, saa dog den Virkning at bevare Bondegaardene saa vidt muligt i uformindsket Tal. Disse Bestemmelser gaa tilbage lige til jeg tror nok 1682. Vi have som bekendt Bestemmelse om, at der fra Godsejernes Side ikke maa inddrages Bondejord til Forøgelse af Hovedgaardsjorden, og vi have endnu en Række andre Bestemmelser af lignende Art. Det er jo saaledes stridende mod Loven at nedlægge Bondegaarde — undtagen i de enkelte Tilfælde, hvor det utrykkeligt er tilladt gennem Loven af 19. Februar 1861 — for at drage dem ind under Hovedgaardene. Det er ligeledes forbudt ved Udstykning at nedlægge Gaarde, uden at der bliver en Hovedparcel tilbage. Der er Hindringer for om ikke absolut Forbud imod at sammenlægge Gaarde til større Bøndergaarde. Nok sagt der er en Række Bestemmelser, udstedte gennem Aarhundreder, sigtende til at bevare Bøn-

dergaardene her i Landet. En Lov, som i alt Fald *kan* forstaaes saaledes, at den vil præmiere Udstykning af Bøndergaarde for at tilvejebringe Smaalodder, og det endogsaa i den Grad, at man tillader, at Hovedparcellen forsvinder — efter den ene Paragraf kan jo Landbrugsministeren tillade, at sligt finder Sted — en saadan Lovkan jeg ikke, absolut ikke være med til at arbejde for. Der er ganske vist noget meget tiltalende i, at enhver Mand — saa vidt det er muligt, saa vidt det er forsvarligt af andre Hensyn — der er bosiddende udenfor Byerne, selv ejer den Jord, hvorpaa han bor. Der er meget tiltalende i den Tanke, men vi maa dog erindre, at det kommer ikke an paa, hvad der i og for sig kan være tiltalende; det kommer an paa, om det er fornuftigt, om der i Virkeligheden er Brug for et saa stort Antal Smaalodder, som ad den Vej ville komme til Stede. Naar enhver Mand, der nu bor paa Landet, og som man ikke ønsker skal vandre til Byerne eller udvandre, skal faa Plads paa den begrænsede Jord, vi have her i Danmark, saa vil Følgen blive den, at den Jordplet, enhver sidder paa, bliver for lille til at ernære ham og hans Familie. Han maa da ernære sig ved andet Erhverv ved Siden deraf, om ikke som Hovederhverv. Men hvor skal det Erhverv findes? Man siger: Ligesom nu i andre Virksomheder! Ja vel, men disse andre Virksomheder, Virksomheder i Industri, f. Eks. Fabriksarbejde o. lign., kan man jo ikke tænke sig etableret med en Arbejdskraft, der er groet fast ude paa Landet paa smaa Pletter Jord. Der hører jo netop Samlinger af Mennesker til, for at slig Virksomhed kan trives. Et Land, hvor Jorden er fordelt mellem lutter Husmænd, vil vel kunne trives, naar der er en Fremgangsperiode; da kan det vel gaa, men saa snart der støder noget til, bliver det den rene Elendighed. Naar den højtærede Finansminister vilde gøre gældende som det normale Forhold, at Befolkningstilvæksten skulde fordeles ligeligt mellem By og Land, i det samme Forhold, som tidligere var til Stede, med andre Ord, at al Befolkningstilvæksten paa Landet skulde finde Plads og Erhverv paa Landet, ja, saa maa jeg tilstaa, at den Tanke forstaar jeg ikke. Thi det, som Landbefolkningen finder sit Erhverv ved, bliver jo ikke forøget i Størrelse. Det kan være, at Udbytet kan vokse ved en bedre, fuldkomnere Dyrkning, men alt sligt er der dog en Grænse for. Opstille det som det normale, at hele Tilvæksten til den Befolk-